

Inserati se sprejemajo in velja
tristopna vrsta:

5 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
sema primeru zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nebrankovana
pisma se ne sprejemajo

Naročnino prejema odpravnost
administracije in ekspedicijska
Starem trgu n. št. 16

SLOVENEČ.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gl. 40 br.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljati
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hiša
šteč. 190.

Izhaja petkrat na teden in sicer
v torek, četrtek in soboto.

Zopet o českem pomirjenju.

Zmerom bolj se čujejo na Českem glasovi
za popolno zedinjenje obeh dosedanjih strank.
V najnovejšem je izdalo občinsko zastopništvo
na Melniku v zvezi z nekaterimi odličnimi
osebami „obeh narodnih strank“, odprto pismo
voditeljem českih narodnih strank, ki se tako-le
glasi:

„Dobojevan je bratomorni boj, ki je v
sedaj minulih štirih letih tako neblago raz-
rival vse naše politične narodne, občinske in
društvene razmere; dobojevan je, upamo, za
zmerom! To nadejo nam opravičujejo dogodki
poslednje dobe, katere je pozdravil cel narod
z nepopisljivo radostjo, z najvišjim vpokoje-
njem. Po prepiru našemu narodnemu življenju
zadane rane se začenjajo celiti vsled delovanja
naših prednjih narodnih mož, kateri so se, sli-
šavši močno narodovo željo zvezali k vzajem-
nemu rodoljubnemu početju: k stavljenju čes-
kega gledišča in k dopolnjenju od celega na-
roda tako navdušeno začetega dela, k dozida-
nju spominka ne le narodnemu vzbujenju, am-
pak tudi narodnej moči in narodnej darežljivi-
vosti. Vendar pa ne bo dozidanje velikega
narodnega gledišča jedino vzajemno delo, k
kateremu se je zopet združeno spojil ves narod
kakor tudi ne bo česko gledišče jedina zadeva,
zarad koje so se združili še pred nedavnim
razdruženim bratje. Naš narod ima v praksi še
toliko težkih svrh, čakajočih na marljivo in z
druženo izvedenje, da je nemogoče, da bi se

rodoljubni možje, katere je narod na svoje
čelo postavil, še dalje obotavljali, trateč dragi
čas v pogubnem razporu. Vsaj so nam šte-
vilni glasovi v tej zadevi kompetentnih mož in
organov, kateri so vzhli v poslednjih dneh v
javnost, dober porok, da so naše politične na-
rodne stranke, prepričavši se o pogubnih raz-
porovih posledicah, odkritosrčno vnete za to,
da bi se sklenil mir in nastalo trajajoče zdru-
ženje v vzajemnem rodoljubnem delovanju. Mi
podpisani melniški občani, privrženci obeh
narodnih strank, imamo to trdno prepričanje,
da se pri dobri in odkritosrčni volji da lahko
in kmalu doseči željeno sporazumljenje, ker
kar se godi v občini v malem, se godi v celim
narodu v velikem. Zato pozdravljamo z nepo-
pisljivo radostjo omenjena zosmenja pomirli-
vosti naših političnih strank in prosimo, obra-
čaječ ponižno prošnjo na voditelje obeh strank,
da bi se kakor prednji narodovi možje odkri-
tosrčno in trdno lotili dela tako srčno začetega
združevanja in ga kakor kmalu megoče še pred
novimi volitvami privedli k popolnemu dokon-
čanju. Pozivljamo pa zraven tudi vse odkrito-
srčne rodoljube, da bi delali z vsemi močmi
za uresničenje združenja, da bi pomagali od-
stranjevati dosedaj še morebiti obstoječe za-
preke in da bi s svojimi očitnimi izjavami za
zedinjenje polajševali voditeljem in stražnikom
delo željenega spojenja, katero je po našem
mnenju ta trenutek naj potrebnejše in naj ro-
doljubnejše.“

„Pokrok“ pa pripominja z ozirom na to

izjavo na besede Riegerjeve, katere je priobčil on
iz ravno tega povoda 2. junija in pri katerih
po „Pokrokovem“ vednosti dr. Rieger še zme-
rom ostaja. Glase se pa tako-le:

„Zbor zaupnikov ima ta-le nazor: da se
jedinost in sporazum ljenjene da drugači doseči,
nego če vsi enako pripoznavajo ugled zbora
narodnih poslancev in od njih poklicanih za-
upnikov in če prestanejo zanikovati oni obče
veljavni zakon vse svobode in ljudovlade: „za-
kon večine“.

To stališče, na katerem stoji dr. Rieger
s svojimi političnimi privrženci je zares pra-
votno. Skoraj si ne moremo misliti drugači
združenja in jedinosti, kakor če se čisla oni
omenjeni „zakon večine“, po katerem se ima
manjšina podvreči večini. Zdi se, da si pri-
pravlja ta nagled tudi v mladočeskkih krogih
pot. Dr. Ed. Grégr je že davno očitno pripo-
znal, da bi k dosegi sporazumljenja morali
mladočehi izstopiti iz zbora za toliko časa,
dokler bi večina vseh poslancev vstopa za
potrebne ne pripoznala. In akopram je ta-
čas glavni mladočeski organ „Národní listy“
izrekel, da dr. Ed. Grégr ni bil od mlado-
česke strani pooblaščen za pogajanje v obče,
zlasti pa ne na temli izstopa mladočehov iz
zbora, tako se še iz tega ne kaže, da bi v
obče in posebno sedaj bili mladočehi priprav-
ljeni udati se „zakonu večine.“

Ko bi pa tega ne hoteli storiti, bi pa ne
ostalo nič drugega, nego oklicati samemu ljud-
stvu, da bi pri prihodnjih volitvah volilo samo

Eksaktne znanosti.

Vpliv materializma se pokazuje dan da
nes kakor v praksi tako v teoriji. Ali morebiti
ni res, da se počenši od ljudskih šol gori do
vseučilišč gojijo naj bolj one znanosti, o katerih
se v obče trdi, da le one zaslužijo častno ime
istinitih, reelnih znanosti, kakor so n. pr. ma-
tematika, fizika, astronomija i. t. d.? In ktere
šole štejejo v naš h dneh naj več učencev, če
ne prav realke in tem sorodni zavodi? A mnogi
še s tem niso zadovoljni, oni zahtevajo, naj
se tem eksaktnim in, kakor pravijo, naj goto-
vejšim znanostim na korist drugi predmeti od
pravijo in sicer predmeti, ki ne blažijo samo
uma, nego tudi srce. Vendar pametni in modri
možje, katerih besede so dozoreli sad mnogo-
vrstnih skušenj na znanstvenem polji, sodijo
vse drugače in to po pravici. Zanimivo pa
podučljivo je čitati, kako je mislil o matema-
tiki in astronomiji učen francoski minister in
kako je branil katoliško cerkvo, ktere se je
očitalo in se očita, da se je ustavljala in se
še ustavlja napredku omenjenih eksaktnih zna-
nosti.

Od ktere koli strani, piše ta, opazujemo
evangeljsko bogočastje, vidimo vedno, da vzvi-
šuje misli in širi čuvstva. V znanostih ne na-
sprotujejo njegove dogme nikakej naravski res-

nici, njegovi nauki ne prepovedujejo nobenih
študij. Pri starih je naletel filosof pri vsakej
stopinji na kako božanstvo; pod smrtno kaznijo
ali pod kaznijo pregnanstva bil je od Apolo-
novih ali Jovovih duhovnikov obsojen, vse
svoje življenje ostati nespameten in neslan. A
ker si Bog kristijanov ni izvolil v kakem solneu
svojega stanovanja, prepustil je zvezdje niče-
murnim preiskavam učenjakov.

„Vrgel njim je tje svet kot pašo za uji-
hove prepire“, ali bati mu se ni treba, da bi
razžalil Junono. Ne od naših telesnih udov,
nego od krenosti naše duše bode tirjal ne-
kdaj naj višji sodnik pravičen račun.

Mi znamo, da ne manjka takih, ki pri
tej priložnosti navajajo bule rimskega se-
deža, ki so zavrgle to ali ono filozofično
znanjbo; pa kaj; ali se ne dajo tudi citirati
odloki rimskega dvora v prid in korist istih
znanjdeb? Kaj zameremo torej reči, kakor to,
da so se duhovniki, ki so ljudje kakor drugi,
po naravskem gibanju stoletij menj ali bolj
omikane razsvitljene kazali? Dovolj je, da se
krščanstvo le sovražno ne ustavlja znanostim,
tako da smemo z mirnim srcem pri svojej prvi
trditvi ostati.

Opomniti moramo, da je sv. cerkva skoro
vselej umetnosti zagovarjala in branila, da si
tudi je nekterokrat abstraktne študije splašila;

a pri tem je le svojo navadno modrost in pre-
vidnost pokazala. Ljudje se znajo naučiti, ka-
kor njim drago in ljubo, narave vendar ne bodo
nikdar po vsem razumeli, ker niso oni zapo-
vedali morju: „Do tje smeš in ne dalje; in
tu se bode razpršil ponos tvojih valov.“ Si-
stema bode za sistemo na večno sledila, a po-
polna resnica bode vedno ostala nepoznana.
Zakaj se vendar naravi nikoli ne spoljubi,
pravi Montaigne, da bi nam razkrila svoje no-
tranje? O Bog, kake napake pomote, pogrške
bi našli v svojih znanostih?

Stari postavodajalci, v tej točki kakor v
marsikteri drugi z načeli krščanske vere istih
misel, nasprotovali so filozofom, umetnike pak
preslavljali. Zmišljeno preganjanje znanosti po
krščanstvu mora se tudi starim očitati, kte-
rim vendar toliko modrost priznavamo. Leta
591 p. u. c. razglasil je senat ukaz: filozofe
iz mesta zapoditi in šest let pozneje se je
trudil Kato, da bi odposlali Atenčana Karne-
ada, da bi mladina, kakor je rekel, ne našla
dopadajenja na grških zvijačah ter bi tako
zgubila staro priprosto pravost. Če se Koper-
nikova sistema s prva od rimskega dvora ni
pripoznala, ali ni že pri Grkih imela iste osode?
Plutarh poroča to le: „Aristarh je menil, da
bi morali Grki Kleanta Samoškega pozvati
pred sodnijo in ga zarad bogoskrunstva obso-

take poslanca, ki „pripoznavajo jedinstvo naroda, v temeljeno na ogledu poslanskega zbora, koji (ugled) jedino more zagotoviti narodu domaći mir in uspeh proti njegovim neprijateljima.“

Z bojišča.

Danes (23.) je došel telegram, ki poroča, da so Rusi Plevno vzeli in da je palo 20.000 Turkov.

Velika zmaga ruska pri Karsu in Aladžadagi v Armeniji, ki je napravila splošno radost in zbudila veliko navdušenost pri vseh prijateljih Rusije in istočnih kristjanov, je hudo potrdila vse obrezane in neobrezane turkoljube in jih spravila v veliko skrb zaradi tolikanj ljubljene Turčije. V strahu, da bi enaka osoda ne zadela vojne Osmanove, začeli so priporočati sklenitev miru, češ, da je čast orožja ruskega rešena. Najglasneje upije dunajska „N. Fr. Presse“, ki se je nekdanji dni prej rugala ruski slabosti in nesposobnosti ter Rusijo primerjala bolnemu človeku, Turško pa proglašala za najmočnejšo vojaško državo v Evropi. Sedaj ta list drugači sodi in moledva pri vladah, da naj posredujejo med Rusijo in Turčijo, da bode vsled porazumljenja med carom in sultanom že skoraj konec grozne vojske. Tudi „Pest. Lloyd“ in dunajski „Tagblatt“, ki sta Rusijo grdila in obirala, češ, da ni več sposobna še dalje biti merodajna v Evropi, ker še časti svojega orožja ni mogla rešiti, in naj se zaradi tega potisne v Azijo, premenila sta svoje nazore in začela prositi, da naj se Rusija Turčiji usmili in jo pusti pri življenju.

Zmaga v Aziji je pa tudi ruske vojsake same silno navdušila. Ko je novica te zmage došla v Plevno, bili so vojaki ravno pri večerni molitvi ter so razoglavi poslušali poročilo velikega kneza Mihaela in ga naposled pozdravili z gromovitimi „hurra-klici“ in precej zopet pričeli kanonado proti Plevni. Car Aleksander je obširno poročilo še tisti večer poslal cesarju Viljemu, ki mu je že čez pol-druugo uro telegrafično čestital k zmagi, veliki

knez Mihael pa je enako poročilo poslal cesarju avstrijskemu in nadvojvodu Albrehtu. Turki so dolgo časa molčali o zgubi, ki jih je zadela pri Karsu, 20. t. m. so pa vendar sami poročali iz Carigrada, da je bilo pri Karadja-Dagu vjetih 32 batalijonov z generali vred. Poveljnik desnega krila Rašid paša se je rešil le z dvema batalijoni in se je nastavil na višinah pri Sabatanu. Muktar paša je bil pobegnil v Kars ter je nekaj dni pozneje zasel nasipe pri Kizirderi v okolici Sognalidaga, 12 ur od Sabatana.

Pri Plevni neprenehoma gromé topovi. Da se Turki ne morejo prosto gibati in za nasipi skrivati, sprožijo Rusi vse svoje topove ob enem. Večjega boja tam še ni bilo, le 19. t. m. zvečer, poroča Osman v Carigradu, so bili Rusi napadli desno krilo turško, pa so bili z velikimi zgubami odbiti. Rumunci so bili ravno isti dan vzeli drugo reduto (vtrjene nasipe) na Grivici, pa so jo po ljutim napadu Turkov še tisti dan zopet zgubili. 18. t. m. je car imel govor do generalnega štaba, v katerem je rekel, da bode z vsemi udi rodbine svoje čez zimo ostal pri vojni ter ž njo prenašal vse trpljenje in skrbel za njene potrebščine. Na njegovo povelje se bo, če bode treba kakor nekdanj, vzdignila vsa Rusija.

Ta odločni govor, pravi „Politik“, priča, da se hočejo Rusi čez zimo bojevati in sploh vojsko nadaljevati iz vseh moči. Kakor se poroča iz Petrograda, je res car že zaukazal, da naj se pešci in konjiki pri rezervnih baterijah vredé tako, kakor je potrebno za vojsko. Sulejman paša je svojo vojno razdelil v dva dela; eden se bode vojskoval ob Jantri in Lomu, eden pa bode skušal iz Rusčuka in iz Silistrije Ruse prijeti na Rumunskem. Da bi se to zabranilo, osnovali so Rusi pod poljništvom velikega kneza Konstantina novo vojno med Kalarašem in Oltenico. V petek se je vojna Sulejmanova umaknila nazaj proti Razgradu, češ da se bode tam čez zimo laglje preskrbovala z živim.

Na Šipki je zopet sneg padel, in kakor poročajo „Daily News“ in „Daily Telegr.“, nameravajo Rusi omenjeni klanec popustiti.

Najnovejša poročila naznanjajo, da je od-

delek ruske vojne pod generalom Hajmanom mahnil proti Erzerumu in mesto že prijel, drugi pa oblegajo Kars, kjer se neki že vršé obravnave, da bi se trdnjava vdala. Tergusakov preganja Izmail paša.

Osman paša.

Zadnjič smo objavili nekaj črtic o glavnem junaku ruskem v bojih pri Plevni, generalu Skobeljevem. Danes hočemo nekoliko spregovoriti o glavnem poveljniku turškem, ki že toliko časa in tako hrabro brani Plevno pred napadi ruskimi, da ga morajo spoštovati tudi sovražniki. Lani, za časa srbsko-turške vojske bilo je v nekterih listih čitati, da višji poveljnik vojne vidinske, Osman paša, ni noben drug kakor glasoviti francoski general Bazaine. Letos šla je po nekterih časnikih novica, da Osman paša je rodom Amerikanec, ki se je odlikoval v boju severnih in južnih zaveznih držav, ter potem vstopil v turško službo. Zopet eni listi so trdili, da je Osman paša rojen v Mali Aziji, in da ga je še le srbsko-turška vojska pripeljala v Evropo. Vsa ta poročila so napačna. Kakor poroča v tem obziru jako zanesljiva Zimmermannova zgodovina vzhodne vojske na strani 340 je Osman paša še jako mlad general rojen l. 1839 v Nikopolji. Kot 19letni mladenič zapustil je kot podlajtenant vojaško šolo v Šumli in je bil čez dve leti (l. 1860) že stotnik pri generalnem štabu, potem pa načelnik generalnega štaba pri vojni Emir paše v vojski proti vstaškemu Maronitom na Libanonu. V vojski proti Kreti bil je Osman komaj 30 let star že podpolkovnik, in kmalo potem polkovnik. Od onod je prišel kot vojni načelnik v Jemen, v najjužnejši del Arabije ob rudečem morju, ko je pa nastal v Bosni vstanek, prišel je kot general zopet v Evropo. Osman paša je imel veliko sovražnikov, ki so ga zaradi naglega pa zasluženega povikšanja zavidali. Med njimi je bil zlasti bivši njegov načelnik v generalnem štabu, Fazli paša, tedaj poveljnik v Adliji, katerega je hudo jezilo, da se je moral sedaj kot poveljniku uklanjati možu, ki je bil nekdanj njegov podložnik. Fazli bil je namreč že podpolkovnik, ko je bil Osman, ki je služil pri ravno tistem polku, še le nad-

čiti, ker spodkopava in razdira ognjišče sveta: kajti ta človek, prizadevaje si, rešiti le videz, trdi, da se nebo ne premika, in da je le zemlja, ki se pomika skozi navpičen cirkelj zodijskega (zverinskega kroga), med timko se suče okoli lastne osi“.

Gotovo pa se je kazal noveji Rim mnogo modrejšega, ker je ista cerkvena sodnija ki se je s prva protivila sistemi Kopernikovi, šest let pozneje dovolila, da se sme kot hipoteza prednašati. A kaj hočete? vprašam. Zamogli bi mi od kaknega rimskega duhovnika več astronomičnih znanosti pričakovati kakor od Tycho Brahe-ta, ki ni nehal tajiti sukanja zemlje? In papež Gregor, ki je popravil praktiko in menih Bako in kardinal Cuza in duhovnik Gassendi — niso li bili deloma branitelji, deloma pospeševalci astronomije?

Plato, ta višim znanostim tako prijazen veleum pravi določno v ednem svojih naj lepših del, da više študije ne prinašajo vsem, nego le pičlemu številu prave koristi ter pri-stavi opazko — potrjeno po skušnjah: da popolna nevednost ni naj večje zlo in da se je nima človek naj bolj bati, da pa je kopica neprebavljivih znanosti še mnoge, mnogo hujša.

Ako bi torej trebalo v tem obziru opravičevati vero, ne manjkalo bi nam avtoritet niti

pri starih niti pri novejih. Hobbes je napisal več razprav proti negotovostim, neresničnostim v naj gotovejši vseh znanosti — v matematiki. V ednej, kateri je napis: „Contra geometras, sive contra faustum Professorum“, graja Evklidove razložitve edno za drugo in dokazuje, koliko krivega, nedoločnega in samovoljnega imajo v sebi. Način, kako se je izrazil, je vreden spomina: Ita que per hanc epistolam hoc ago, ut ostendam tibi non minore esse dubitandi causam in scriptis mathematicorum quam in scriptis physicorum, ethicorum etc. (S tem spisom tedaj to nameravam, da ti pokažem, da nimamo manj vzroka dvomiti nad spisi matematikov, kakor nad spisi prirodoslovcev, pravoslovcev itd.) Bako se še močnejše izrazuje proti znanostim celó tam, kjer jih meni zagovarjati. Po mnenju tega slavnega moža je dopričano, da zamore površna filozofija do zgube naj višjega bitja privoditi, da pa popolna znanost človeka k Bogu pripelje: Leves gustus in philosophia movere fortasse ad atheismum, sed pleniores haustus ad religionem reducere.

Kako strašna je ta misel, ako je resnična! kajti zraven veleuma, ki je zmožen dospeti do one od Baka Verulamskega zahtevane popolne vednosti, kjer se nahaja po učenjaku Paskal-u človek v noveji nevednosti, koliko srednih glav ne bode nikdar tje prišlo in bode

zmirom ostalo v meglenej vednosti, ki zakriva Boga!

Kar bode množico vedno pogubljalo, je oholest: nikoli nikjer se ne bode dala prepričati, da ne zna ničesa v trenutku, ko si domišljuje, da vse ve in zna. Le veliki možje zamorejo to poslednjo točko človeške znanosti razumeti, kjer vidi človek zaklade, ktere je nakopičil, zginjati in se nahaja v svojej prvotnej revščini. Trdili so zato skoro vsi modrijani, da so filozofične študije množici jako nevarne. V prvih treh poglavjih IV. knjige svojih preiskovanj o človeškem razumu dokazuje Locke meje našega spoznanja, ki v resnici zbuja strah, ker nas obdajajo s tako tesnimi ograjami.

Znano je, da Nowton vsled gnjusa do matematičnih študij več let ni mogel o njih govoriti, in da je še v dnešnjih dnevih pisal Gibbon, ki je bil tako dolgo apostelj novih idej: eksaktne znanosti so nas privadile na zaničevanje moralnih resnic, ki so vendar tako rodovitne glede lepih čuvstev in ki imajo to svrho, da določujejo misli in dejanja našega življenja. In res! mnogo oseb je že mislilo, da znanost v rokah človeških srce izsuši, naravi čarobnost odvzame, slabije duhove k brezbožnosti pripelje in od ateizma k zločinstvu; da pa nasprotno lepe umetnosti naše dnev

lajtenant. Ravno tako je bilo tudi z Abbespašo, ki je Osmanu pri vsaki priliki nasprotoval. Osman je pa brž sprevidel ravnanje teh dveh mož in jima je vsled svoje od sultana mu podeljene oblasti odločil take službe, v katerih mu nista mogla škodovati, odločivši jima poveljništvo v taboru; načelniki generalnega štaba pa so bili iz srca vdani Osmanu.

Osman paša sicer ne ume tujih jezikov in se zamore z njim le po tolmačih občevati; vendar pa se priljubi vsakemu, ki ž njim občuje. Podučen je v zgodovini in geografiji, ter v pogovorih tako jasno in prav sodi, da se mu je čuditi. Pri podložnih vojaki je silno priljubljen, samo to so mu zamerili, da odločilno bitko vedno odlašal. Ko se je moral v srbski vojski pri neki priliki umakniti nekoliko nazaj, zapovedal je njegov šotor, ki se je po zeleni barvi pred vsemi drugimi odlikoval, postaviti na nekem kraju, ki je bil sovražnim krogom najbolj izpostavljen, da bi vojaki njegovi ne mislili, da se je zaradi osebne varnosti umaknil pred sovražnikom. Tudi hvalijo vsi, ki ga poznajo, njegovo hladnokrvnost v sredi sovražnega napada, kakor tudi vnemo njegovo, s katero se vojakom osebno postavi na čelo, če jih je treba peljati v boj ali k naskoku. Osman paša je tedaj eden najboljših generalov turških, kar je tudi pri Plevni že čestokrat pokazal. Vendar pa ni upanja, da bi se pri vsej svoji hrabrosti zdatno in še dolgo zamogel ustavljati združenemu napadu Rusov in Rumuncev.

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

V Ljubljani, 22. oktobra.

Cesarjevič je na svojem potovanju Švicarkem obiskal grad Habsburg, od ktere ga naša cesarska rodbina ima svoje ime, poroča „Hlas.“

O ogerskem ministerstvu bilo je te dni slišati, da hoče odstopiti, ker mu je neodvisna liberalna stranka hrbet obrnila. „Pest. Lloyd“ pa temu oporeka in trdi, da se ministerstvo popolnoma strinja z nazori te stranke,

čudežno sladé, naše duše blažijo, nas z zapanjem na Boga napolnjujejo in po veri k izvrševanju čednosti napeljujejo. Nečemo tu navajati Rousseau-a, ktere ga veljava bi znala sumljiva biti, a Descartes n. p. piše na prav izvareden način o znanosti, ki je bila lep del njegove slave. Našel ni ničesar, pravi učeni pisatelj svojega življenja, kar bi mu se bilo manj temeljito dozdevalo, kakor ukvarjati se celo z ednostavnimi številkami in zmišljenimi podobami, prav tako, kakor bi se človek moral takih malenkosti držati in svojih očes ne više povzdigniti. Da, videl je v tem nekaj več, kakor le brezkoristne reči, menil je, da je nevarno, pečati se preresno s takimi površnimi demonstracijami, ktere marljivost in skušnja mnogo redkeje nego naključna na svitlo spravlja. To mnenje moža, ki je prvi algebro na geometrijo obrnil, vredno je posebnega prevdarka. Na skoro ednaki način tudi O. Kastel rad zmanjšuje vrednost onega predmeta, o katerem je sam pisal. On piše: „V obče se matematika previsoko ceni.... Geometrija ima velike resnice, pa tudi reči — slabo razvite, in stavke — nepotrebne, prazne, ki so kakor izstreljeni. Zakaj prikrivati? Ona ima paradokse, nasprotja, zaključke, ki le sistemi na ljubo ali pa iz prijenljivosti in pogodljivosti tu stojé, mnenja strankarska, da, še same goé dozdeva ali verjetnost in napačne sklepe.“

(Konec sledi.)

ki sili, da mora že skoraj konec biti sedanjih nestropljivih razmer. — Italijanskemu predsedniku Crispiu napravil je bil predsednik ogerske zbornice Ghyzy veliko pojedino, h kateri so bili povabljeni poslanci raznoterih strank.

Vnanje države.

Francoska vlada objavlja izid volitev za narodno skupščino. Republikanci so dobili vsega skupaj 4.313.000, konservativci pa 3.636.000 glasov. Večina republikanskih volilcev tedaj znaša 677.000. Od zadnjih volitev pridobili so republikanci 283.000, konservativci pa 476.000 glasov, ktere ste večidel zgubile stranki Orleanistov in Bonapartistov. Zmernejši listi priporočajo spravo, radikalni pa zahtevajo strogo ravnanje, in objavljajo neki program stranke Gambettove, ki hoče neki „en bloc“ (ob enem) zavreči vse volitve, ki jih je priporočala in pospeševala vlada, ministre tožiti, prefekte odstaviti in maršala Mac Mahona samega pregnati, če bi se hotel ustavljati. Ker je predsednik, kakor poroča „Assemblée Nationale“ rekel, da naj poslanci počenjajo, kar hočejo, da pa z radikalnimi levičniki nikdar ne bo hotel vladati, utegnejo se vneti tudi hudi prepiri in bo narodna skupščina najbrže zopet razpuščena.

Sv. Oče so v podporo stradalajočim v Indiji darovali 25000 frankov, kaže „Čech“.

Perzijski šah misli prihodnje leto Evropo zopet obiskati in je zaradi tega Mirza Ali Kan že odšel iz Teherana v glavna evropska mesta, da bode preskrbel potrebne priprave.

Angleški list „Advertiser“ piše, da Angleška ni ne pri Turčiji ne pri Rusiji skušala posredovati, ker se velikim vladam sedanji čas ne zdi priličen za posredovanje.

Izvirni dopisi.

Iz Prage, 18. oktobra. Naš vrli „Čech“ priobčuje neki dopis iz Budapešta od 11. t. m., ki je vreden, da se razširi tudi v daljih krogih. Zato Vam ga tu priobčim v slovenskem prevodu. Glasi se: „Od te dobe sim, odkar je Andrassy po ruskem diplomatičnem migleji primoran k naredbi, da bi ogerska vlada postopila proti zarotnikom na erdeljski meji, so Madjari zelo razžalosteni nad — dualizmom. Madjarski narod je kakor Prometej navezan na skalo dualizma ter po tolikanj razpršenih iluzijah, po „novej nagodbi“, po trocarski zvezi in po popolnej nevtriliteti našega cesarstva gotovo težko prenaša, da je navezan na avstrijsko državo. Geslo prihaja — kakor sem večkrat zapazil — čem dalje tem siloviteje iz Colegno al Baracone in stari Lajoš Košut je zastoj napisal recept, po katerem bi imela biti Klapkova „očesna“ bolezen srečno operovana v Parizi. Zastoj je preskrbela Klapku turška vlada lepih novcev, da bi s šuntanjem v Magyar orszagu deloval za blagor turške države. Ogri so slabi znotraj in zunaj — beden pa drzen trabant v avstrijskeje jezdarni, nepokojna telesna straža na dunajskem dvoru, ošabna po dobrikanji in pestovanji, brez odločilnega vpliva na cilj in smer te države. In kupico te grenke resnice spraznujejo Madjari do dna.“

Edina madjarska tolažba je sedaj, da bi se v ogerskem ministerskem svetu — in to zopet po migleji grofa Andrassyja obravnavalo o tem, da bi se kroni predložilo ustaviti iz milosti daljna preiskavanja o erdeljski zaroti, in o kojem predlogu si mnogi domišljujejo, da bo po Andrassyjevem delovanji prijazno sprejet na najvišem mestu. Morebiti se spom-

nijo na Dunaji, da zdihuje Miletic še dosedaj brez vzroka v peštanski ječi, zatožen s cela napačne tedence, ne nasprotujoče trocarske zvezi? — Morebiti se spomnijo na Dunaji na Debrecin in rusko sekundogenituro, za katero so delali ravno ti Madjari? —

Komplot je madjarska odpoved na napitnico Njegovega Veličanstva v Košicah, na ravno to napitnico, katera je Slovane na Ogorskem tolikanj razveselila. In danes, ko gre tem antidinastičnim zarotnikom samo zato, kako bi se najlože izvili iz kazenskega preiskovanja, da bi mogli zopet in sicer po še rafiniranjšem načinu snovati nova rovarstva, — danes, ko želi ogromna večina avstrijskih narodov razsip mosleminskega gospodarstva ne le v imenu človečnosti pod zaščito Rešiteljevega križa, ne le v prosepah podjarmljenih Slovanov, nego tudi v prosepah avstrijske države, — danes daje ta azijska, v srce Slovanstva vrinjena, zapravljava, brezvrška, po judih izsesana, duševno zbankrotirana, telesno po najpodlejšji prostituciji oslabela, — ta po vladarjevem usmiljenji hrepeneču — polumescu na čast pri sv. krstu deci, z židovskim delovanjem na svet zaplodenej, imena Osman in Zulejka — danes imenuje ta plošnočelnati zvržek človeškega plemena, mesto da bi skrbel razširiti se mej narode visokih idej, npravnosti in omike zmogljive, v mestnem zastopništvu v Makó (v čongradskeje stolici) načelnike divjakov Osmana, Sulejmana in Muktarja za „častne“ mestjane tega mesta.

A dunajski ustavaški krog? — Obvladani z židovsko perfidno žurnalistiko, razkosani v svojih stališčih, vznemirjevani s slabo vestjo delajo v svojej političnej naivnosti na roke madjarskim veleizdajcem in dunajskim Prusjakom. — Čem zlobneje, tem bolje!“

Zdravnik Goldenberg piše iz Gornjega Studena v „Novoe Vremja“: Po oficijalnih spisih je pri nasej dunajskeje vojski 849 zdravnikov, 146 farmacevtov, 123 veteranov, 3.285 feldšerov, ne računajoč medicinskega poselstva telesne straže, zdravnikov „rudečega križa“ usmiljenih sester in bratov. Primerjaje število vojakov, je naše zdravstveno poselstvo dvakrat večje nego nemško za časa vojne 1870. l.

„Novoe Vremja“ ima naslednje poročilo iz Belgrada: V slučaju vojnega udeleženja bo delovala srbska vojska po poveljih ruskega glavnega stana v Bulgarji. Polkovnik generalnega štaba Nikolić bo imel vojne operacije v rokah. Srbska bo stopila v vojsko brez kacega ultimata, po osnovanji dogovora z Rumunijo, z namenom Staro Srbsko iz pod turškega jarma osvoboditi.

„Harkovskije Vedomosti“ poročajo iz zanesljivega vira da je volčanski okrajni zbor enoglasno sklenil na okrajne stroške odgojevati in izobraževati deco v sedanjej vojski padlih vojakov iz volčanskega okraja.

Domače novice.

V Ljubljani 23. oktobra.

(K učiteljskem preskušnjam), ki so se včeraj pričele pod predsedništvom šolskega nadzornika Pirkerja, oglasilo se je 18 podučiteljev in podučiteljic.

(† Višji deželni sodnik Franc Tomšič) je 19. t. m. v Gradcu umrl. Prejšnja leta je nektarekrati vodil porotne sodnije v Ljubljani in Celji.

(Družba sv. Mohora.) Piše se nam: Celovski družniki sv. Mohora so 21. t. m. volili novega odbornika mesto umrlega o. Karl Robida. Od navzočih družnikov je bil enoglasno voljen g-

Vincenc Borštner, c. k. profesor više gimnazije v Celovcu. Lavantinska škofija v kateri je Ljubljansko škofijo največ udov ima sedaj dva zastopnika v odboru: enega duhovnika (dr. Nemca) in enega posvetnega (prof. Borštnerja).

(Tukajšnjim udom družbe sv. Mohora)

naznanjamo, da so knjige za letošnje leto došle in da jih dobé pri poverjeniku č. g. Jeriču na Starem trgu v Ničmanovi hiši št. 16 v l. nadstropji.

(Konfisciran) je bil v soboto „Sl. Narod“ zaradi nekega spisa o profesorju Heinrichu, tudi zadnja „Soča“ v Gorici je bila zaradi nekega depisa iz Ljubljane zapečaten.

Razne reči.

— Duhovske spremembe v Lavantinski škofiji. Č. g. Masten, župnik v zgornji Polskavi je 17. t. m. umrl, 40 l. star, in provizor postane ondodni kaplan g. Fr. Dovnik; kaplanija pa ostane izpraznjena. — Č. g. J. Zupančič, kaplan II. v Novi cerkvi, stopi v začasni pokoj, in na njegovo mesto pride g. Mih. Žnidar, sprejet iz Sekovske škofije, rojen v Poličanah l. 1841 in v mašnika posvečen l. 1870. Farni konkurz meseca septembra je delal in napravil č. g. Fr. Smrečnik kaplan v Vojniku.

— V Goriski nadškofiji: Č. g. Andrej Vuga, vikar v Kalu, pride za vikarja v Ročin; — č. g. Tomaž Čerin, vikar v Vedrijanu, za vikarja v Avče; — č. g. Martin Leskovec, kaplan v Bovecu, za vikarja v Ternovo; — č. g. Fr. Goljevšček, kaplan v Muši, za kaplana v Biljano; — č. g. Pav. Perini, kaplan v Gradem, za kaplana v Joaniz; — č. g. Janez Sevala, sem. duh., za kaplana v Grado; — č. g. Jan. Jarec, sem. duh. za kapl. v Bovec.

— V Teržaški škofiji: Č. g. Karol Podobnik, župnik v Terbižu, poda se v pokoj. — Za l. leto v bogoslovje oglašil se je in je bil sprejet Karol Steffanuti.

— Graničarskim prebivalcem, ki so nad državni meji po turških napadih in drugim nasilju trpeli škodo, blagovolili so cesar iz lastnega premoženja darovati 1290 gld.

— Slavni goslar Franjo Krežma dal je s svojo sestro v nedeljo 21. t. m. v Zagrebu koncert, v torek, to je danes zvečer pa ga napravi v Koprivnici. Kakor poroča „Obzor“, rodil se je Franjo Krežma 2. septembra 1863 v Oseku v Slavoniji; prvi poduk v godbi pa je dobil v Zagrebu, kamor so se bili med tem preselili njegovi starši. L. 1871 stopil je v dunajski konservatorij, v razred profesorja Heislerja za gosli, kjer se je s posebno marljivostjo učil štiri leta, ter vselej dobil prvo darilo. Na koncu šolskega leta 1874 pripoznali so mu enoglasno odlikovanje velike kolajne s diplomom v znamenje umetniške zrelosti. Kjer je dozdaj koncertiral, bil je povsod z veliko pohvalo in navdušenostjo sprejet, zlasti v Milanu, Rimu in Parizu, kamor je zopet povabljen za prihodnjo koncertno sezono.

— Za pogorelce v Kompoljah sem hvaležno prejel: Od mestne fare v Kamniku 37 gld. 50., iz Tunjic 10 gld., iz Gorij 21 gld., iz Št. Ruperta 10 gld., iz Zapog 1 gld. 14 kr., iz Dola (Mariathal) 8 gld., iz Starega trga pri Ložu 26 gld., iz Št. Vida pri Zatični 15. gld., od g. Tomažiča v Novem mestu, za cerkev 2 gld., od g. Nakusa na Vipavski Planini 5 gld. Bog povrni vsim dobrotnikom.

Valentin Sežun, fajmošter.

— Znanstvo. Naj hitreje med Slovani napredujejo Čehi, kateri se novejši čas ne brigajo tolikanj za veliko politiko, prav mar-

ljivi pa so v politiki domači, v obrtnijah vsakovrstnih, v umetnostih in znanostih, kojih imajo vsaktera svoje lastno glasilo na podporo in razširjevanje. Prav vrlo napreduje sloveči „Časopis Českí Museum“, v katerem se od leta do leta prikazujejo mnogi novi mladi doktorji in učenjaki v spisih, ki delajo čast njim samim, pa so v pospéh vedam ter domovini na slavo. — Hrvatoma veliko pomaga akademija, ktera ima do 15.000 gld. letnih prihodkov, in novo vseučilišče. Kar je ustanovljeno to, jele so se množiti jim srednje šole, vzlasti gimnazije, prav veselo in obetajo bolj prihodnost. — Srbsko učeno društvo v Belgradu, ktero je imelo lani prihodkov nekaj čez 6000 gld., izdalo je „Glasnik“ svojega knjigo 43. in 44., pa „Žitija kraljeva srbskih“ knjigo osmo. — V Zagrebu dela se na to, da se akademjsko društvo „Hrvatski Dom“ povzdigne na korist hrvatski omladini ter književnosti Slovanski. —

— Lipa Slovanska. V glavni seji matematično-prirodoslovnega razreda jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu je 13. t. m. čitana bila razprava pravega člana dr. B. Šuleka: „Zašto Slavani poštuju lipu (zakaj Slovani spoštujejo lipo)?“ Kar je Arabcu palma, Grku maslina ali oljka, Nemcu hrast, Indijancu smokva, — to je Slovanu lipa, njo najbolj čisla od vsega drevja. In to spoštovanje ni nastalo še le v novejših dneh, ni to kaka kratka šega ali moda, ne prikazuje se samo pri nekterih slovanskih rodovih, nego od stare starodavnosti, pa do naših dob, od Balta do Balkana, od Alp do Ladoge, nahajajo se sledovi slovanske ljubavi do lipe. Najbolj očitno svedoči to ljubav mestna ime na po vseh slovanskih daželah pridjana mestom ali gradovom, selom ali vasem, gojzdom in goram od lipe. Od nje ima v Hrvatskem tudi mesec lipanj (junij) svoje ime. — V narodnih slovanskih pesmah se lipa prav pogostoma spominja, in tudi sedanjim pesnikom rabi lipi kot pomenljivo znamenje ali simbol slovanstva. — Glede na to vsestransko ljubev do lepe lahko umevamo, zakaj raste med Slovani več lip kakor kjerkoli drugod. Tu našteva pisatelj bolj znamenite zgodovinske lipe. Najstarejša jugoslovanska lipa, ktere spominja povestnica, bila je v Slavoniji pri Cerniku (lipa biškupa Avgustina Gazotta.)

Po tem preiskuje akademik razlog, zakaj so Slovani tako priljubili si lipo. On ga nahaja v veliki koristi, ktero so Slovani dobivali iz lipe in jo še dan danes dobivajo, ne gledé na nje lepoto. Pri nas se ta korist tolikanj ne čuti, ker sedaj pri nas ni toliko lip, kolikor v Rusiji, kjer se nahajajo še vedno prostirani lipovi gojzdi, tako da se ondi vsako leto poseka nekoliko milijonov lipovih debel. Nato razlaga pisatelj, koliko milijonov rubljev dobivajo Rusje samo iz pripravljanja lika (ličja), ktero je jako znamenit predmet ruske obrtnosti. Ruski seljak ali kmet nosi največ še sedaj opanke iz lipovega lika, lapti zvane:

Da so že prestari ali nekdanji Slovani vsakojako rabili lipo, to dokazuje akademik iz slovanske vzajemnosti v besedah, ktere se nanašajo na lipo in njene posrednje ter neposrednje produkte, kakor n. pr. liko, bučelarske besede, medovina. Isto pričujejo tudi stari pisci, vzlasti česki in poljski, pripovedajoči, da sta najstari česki vladavec Přemysl in poljski Piast nosila opanke iz lipovega ličja ali lubja. Pa da so že Praslovani lipo ne samo poznali in rabili, temuč tudi spoštovali, to se razvidi odtod, ker so pomorski Slovani (Pomorjani, Pommern) leta 1124 v studencu poleg

mesta Pirica krščeni, na spomin tega dogodka posadili štiri lipe, od katerih ena živi do današnjega dne. Pisatelj sklepa svojo razpravo (po Obzoru br. 239), ktero prinese tudi „Rad jugoslovanske akademije“ s temi besedami: „Ruska nam tolmači, zakaj Slovani od nekdaj spoštujejo lipo; ta slovanska ljubev do lipe pa nam zopet potrjuje, kar smo naučili se tudi drugej, da je Rusija pradomovina Slovanov“.

— „Alte und Neue Welt“ letnika 1878 prišel je na svetlo že drugi snopič, ki obsega: Die Kreuzschau. Gedicht von Adalbert v. Chamisso. Er sucht seine Frau. Frei dem Englischen nacherzählt von Reinhold Baumstark. Die landschaftliche Schönheit der Natur. Eine ästhetische Studie von Karl Berthold. Pädagogische Winke. eine Plauderei von Ph. Laicus. In Norden der Dwina. Erinnerungen aus der Verbannung v. Sigismund Grafen Kierdej. Die Badereise. Novelle von L. v. Erlburg. Geisterzug. Gedicht von Dr. Franc Alfred Muth. Woher kommt die Verfallung der Nahrungsmittel? Von L. Friedlieb. Grabgeleite. Sage von F. Hilarius. Von Westen nah Osten. 6. Bilder in verschiedenen Farben von Walter v. Munich. Im Arreste. Einem einjährig freiwilligen Feldjäger abgelauscht von Berthold A. Egger. Allerlei: Im neuen Goldland. — Ein Dampfer ohne Schrauben und ohne Räder. — Charade. Vertrauliche Correspondenz.

Ilustracije pa so: Titelvignette. Originalzeichnung von Ernst Pessler. — St. Gotthardtpost. Gemalt von R. Koller. Initiale A. — Japanische Landschaft. — Jerusalem vom Oelberg aus. — Ansicht von Neapel. — Der zerbrochene Milchtopf. Nach dem Gemälde F. Wieschebrisk. — Der europäische Friede. Ankunft im Hafen von Konstantinopel. — Genaisches Schloss am Bosphorus. Originalzeichnung von Th. von Eckerbrecher. — Russische Berge. Originalzeichnung von Gerlier. Initiale B.

Vsako leto izide 18 snopičev to je na vsake 3 tedne eden, v lepem zavitku z mnogimi ilustracijami ali podobami in s prelepo v našem listu že popisano oljnato premijo: Sveta družina. Cena vsakemu snopiču je 24 krajercjev. Naročiti se zamore pri vsih knjigargjih, kakor tudi pri vsih poštah, kar je za tiste še najpripravniji, ki nimajo v svojem kraju nobenega knjigotrčca, ker dobivajo snopiče najhitreje naravnost po pošti.

Listnica opravištva.

Ker moramo nove naslove preskrbeti, lepo prosimo, naj se nemudoma oglašijo, kdor si kakęga spremena želi.

Eksekutivne dražbe.

23. oktobra: 3. Ponikvar iz Hribljan, 3. Šivic iz Šurkova, oba v Ložu. 3. Kunčič iz Snična, v Trzinu. 2. Polh iz Gorenje Košane, 2. Sedmak iz Nadajnega sela, 3. Zelko, vsi v Postojni. 2. Tomšič iz Knježaka, 2. Novak iz Knježaka, oba v Bistrici. 1. Pavlin s Črnega Vrha, na Vrhniki.

24. okt. 3. Zalar iz Zapotoka, 3. Preme iz Grosuplja, 3. Šušteršič iz Loke, vsi v Ljubljani. 3. Klemenčič iz Česnovca, 2. Žagar iz Semiča, 1. Krašovec iz Gorenje Lokvice, vsi v Metliki. 3. Kalin v Kostanjevici, 3. Majdič iz Dola na Brdu. 2. Sterle iz Poljan v Loži. 1. Neme iz Domžal, v Kamniku. 3. Čuč iz Hrenovice, 3. Seme iz Laudola, oba v Senožečah. 1. Žnidar iz Nemških Rovt, v Radolici. 3. Ancin iz Narina, 1. Marinšek iz Gorenja, oba v Postojni. 1. Pirman iz Orel v Krškem.

Telegrafične denarne cene 22. oktobra.

Papirna renta 61.20 — Srebrna renta 66.80 — Zlata renta 74.50. — 1860letno državno posojilo 110. — Bankine akcije 840 — Kreditne akcije 211. — London 118.65 — Srebro 104.90. — Ces. kr. cekini 5.66. — 20 frankov 9.47 1/2.

Blaznikovi delci v Ljubljani.